

*Н.В. Циганова, канд. екон. наук, доц.,
Київський національний університет імені Вадима Гетьмана*

КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Подальший розвиток банківської системи України передбачає заповнення ринкових ніш на ринку банківських послуг, посилення конкурентної боротьби за найвигідніші умови надання банківських послуг. Якщо у 90-х роках ХХ ст. конкурентне середовище на банківському ринку лише формувалося, то протягом останніх років відбувається посилення конкуренції, особливо в окремих регіонах.

Проблеми у цій сфері можуть виникати внаслідок інтернаціоналізації банківської діяльності. Фахівців турбує як конкурентоспроможність українських банків в умовах виходу на світові ринки банківських послуг, так і їх здатність конкурувати в умовах масового проникнення зарубіжних банків до вітчизняної банківської системи.

Національний банк України, який протягом тривалого часу обмежував доступ зарубіжних банків на вітчизняний ринок, пішов на поступки, дозволивши відкриття філій зарубіжних банків. Однак основним каналом проникнення іноземного капіталу є придбання контрольних пакетів акцій вітчизняних банків. Іноземних інвесторів приваблює відносно висока прибутковість українського банківського бізнесу. Вітчизняний капітал "перетікає" у більш привабливі сектори, які з ряду поки що недоступні причин для іноземного капіталу, і не в останню чергу – на ринок земельних ресурсів.

Крім позитивного впливу на якісні та кількісні показники банківського обслуговування, зміцнення капіталізації та ресурсної бази банківської системи, ці процеси суттєво загрожують стабільності фінансового ринку. Іноземний капітал формує значну потенційну нестабільність у грошовій сфері, посилює процентні та валютні ризики, можливий відтік фінансових ресурсів може призводити до зниження банківської ліквідності.

Масовий розпродаж системних банків створює ряд загроз і у сфері банківської конкуренції. Малі та середні вітчизняні банки повинні протистояти конкурентному впливу банків, що належать до провідних фінансових груп світу. Останні прагнуть "знямати вершки" на ринках країн, що розвиваються, проте в умовах посилення кризових тенденцій їх діяльність може стати непередбачуваною.

Очікуваний позитивний вплив іноземного капіталу на динаміку відсоткових ставок поки що малопомітний. Позитивним є вплив іноземних банків на стандарти обслуговування, системи ризик-менеджменту, ефективність роботи персоналу. Однак щодо конкурентного середовища, то тут є ряд суттєвих загроз. По-перше, це загроза монополізації ринку. По-

друге, формування структурних деформацій у банківській галузі. По-третє, посилення вхідних бар'єрів на банківський ринок.

Банківський ринок також можна вважати базою для поширення іноземної присутності у парабанківській сфері.

На наш погляд, у зв'язку з цим необхідно ставити питання про посилення державної підтримки конкурентного середовища на фінансовому ринку, зокрема вітчизняних банків. Цікавим є досвід Італії щодо захисту вітчизняного банківського сектора від надмірної іноземної присутності. Оскільки обсяги та ефективність діяльності італійських банків до останнього часу не дозволяли їм ефективно протистояти проникненню європейських та американських банків, застосовувалася політика одночасного сприяння злиттю італійських банків як засобу збільшення показників їх капіталізації та обмеження доступу іноземних банків. Така політика не суперечила членству Італії в ЄС та СОТ. Результатом цього є позитивні зміни у банківському секторі і входженні UniCredit до першої двадцятки найбільших банків світу за розміром активів.